

Gegevens over de broedpopulatie van de huiszwaluw in 2011 in het Gooi en omstreken

Ieder jaar opnieuw begint in de loop van het broedseizoen de spanning zich bij mij op te bouwen. Hoe zullen de huiszwaluwen het er nu weer vanaf brengen? Vanaf september sijn de gegevens binnen. Wanneer de huiszwaluwen alweer in hun winterkwartieren zijn gearriveerd worden nog steeds gegevens opgestuurd. In december was het zover en kon eindelijk de balans worden opgemaakt. Er was opluchting toen bleek dat het totale aantal broedparen met bijna 150 paren was toegenomen.

Dick A. Jonkers

Hoewel de huiszwaluw zich al geruime tijd als een duikelaartje gedraagt door de voortdurende schommelingen mogen we nog steeds in onze sas zijn met de aantallen nesten in het gebied tussen Vecht en Eem. Er was dit jaar weer een opwaartse beweging, die leidde tot ruim 1300 broedparen. Ook in de Zaanstreek was men tevreden. De coördinator meldde in zijn verslag, dat er een ongekend aantal bezette nesten -totaal 396- was aangetroffen. Sinds 2005 was de stand daar meer dan verdubbeld en de toename vergeleken met 2010 was 17 % (Roos 2011). Leggen we daar onze gegevens van 2005 (Jonkers 2005) naast, dan is er een verschil van slechts enkele paren in het voordeel van 2011. De toename in ons onderzoeksgebied bedroeg t.o.v. vorig jaar bijna 13%. In 2011 zijn 1322 broedparen vastgesteld (figuur 1).

Vechtplassengebied

Het aantal nesten in het waterrijke Vechtplassengebied was nagenoeg gelijk aan dat van 2010. De situatie van het noorden naar het zuiden van het gebied was echter nogal verschillend. Vooral in Muiden/Muiderberg was er een aanzienlijke toename t.o.v. vorig jaar en ook in Weesp en Nigtevecht steeg het aantal. Nederhorst den Berg moest genoegen nemen met een daling en dat gold ook voor Ankeveen, 's-Graveland en Kortenhoef. In Loosdrecht was er afname van 90 naar 77 paar. Voor Loenen a/d Vecht was er een uitbreiding door de ontdekking van een aantal nieuwe nestelplaatsen.

Het Gooi

Laren is in de hele monitoringsreeks vanaf 1973 nog steeds de enige Gooise gemeente, waarin nog nooit broedende huiszwaluwen zijn aangetroffen. In het Gooi huisden nu 186

broedparen. Een vergelijking met het vorige jaar maken is moeilijk, omdat het telgebied Hollandsche Rading toen niet is bekeken.

Gemeente	Broedparen	
	2011	2010
Muiden/Muiderberg	316	264
Weesp	117	103
Nigtevecht	36	22
Nederhorst den Berg	83	104
Vreeland	27	27
Loenen a/d Vecht	51	34
Nieuwersluis	5	4
Ankeveen	20	32
's-Graveland	35	37
Kortenhoef	43	46
Loosdrecht	77	90
Hollandsche Rading	30	?
Hilversum	16	18
Naarden	65	9
Huizen	43	56
Blaricum	14	3
Eemnes	209	154
Eembrugge	43	40
Eemdijk	92	63
Totaal	1322	1175

Figuur 1. Aantal broedparen per gemeente in 2011.

Van de overige telgebieden waren er drie waarin de aantallen achteruit gingen. Opnieuw moesten zij allemaal een veer laten. In Huizen en Naarden was dat nu voor het derde jaar het geval. Deze ontwikkelingen voorspellen niet veel goeds. Alleen de bebouwing in het dorp Blaricum wist zich aan deze neerwaartse spiraal te onttrekken. Voor het eerst sinds jaren kwam hieruit voor de huiszwaluw een positief geluid. Veertien broedparen is nog steeds niet veel, maar altijd nog beter dan de drie paren in 2010 en de zeven paren in 2009.

Eemland

In alle drie telgebieden was sprake van een positieve trend en het totale aantal vastgestelde broedparen kwam uit op 344. Dit is ruim 30% meer dan in 2010. Wanneer we kijken naar de afzonderlijke kolonies waren er nogal wat verschillen. De vroegere grote kolonie in De Kampen bij Blaricum zakte weg naar 38 nesten. In de afgelopen drie jaar lag het aantal tussen 54 en 61 broedparen. Van de kleine kolonies in Eemnes namen de aantallen licht toe. Het aantal paren van de twee kolonies in Eembrugge was gelijk aan dat van 2009. De grootste stijger was Eemdijk. Hier steeg het aantal in een van de kolonies met ruim 50%.

Problemen

De maand april was zeer droog, mei was vrij warm en droog, maar juni was gemiddeld nat (KNMI 2011). Mogelijk heeft droogte toch hier en daar geleid tot problemen bij de nestbouw of tot van de bouwplekken vallende nesten. Van dertien nesten is gemeld dat zij mogelijk door droogte van de bouwplaats zijn gevallen; bij tien was er sprake van dat zij - door wat voor oorzaak dan ook - kapot waren gegaan. In Naarden verdwenen nestelplaatsen door schilderwerkzaamheden. Kennelijk zijn de huiszwaluwen toen op zoek gegaan naar alternatieven en vonden die aan leegstaande woningen.

Kunstnesten

Hierover valt deze keer weinig te melden. In Eembrugge, waar de eigenaar onder de daklijsten van een schuur vele tientallen nesten had aangebracht, waren er 35 bezet door huiszwaluwen. Enkele andere op die locatie bevatten huismussen, die deze hadden gekraakt. Eén paar huiszwaluwen had kans gezien een natuurlijk nest te bouwen tussen de kunstnesten. Op een andere plek waren er vier van de tien kunstnesten bewoond. Begin september maakte Gert Bieshaar tientallen kunstnesten schoon van de kolonie aan de Nieuwe Maatsweg in de Eempolders. Hij constateerde dat in diverse nesten grote dode jongen waren achtergebleven. Het is een verschijnsel dat wel meer is geconstateerd. De trekdrang van de ouders is op een bepaald moment groter dan de verzorgingsdrift en de jongen worden in de steek gelaten. In verscheidene nesten huisden bloedluizen en vliegen.

Zwaluwtillen

De eind april 2010 geplaatste zwaluwtil bij het surfstrand dicht bij de Zomerkade in Huizen (Olijhoek & Senteur 2010) was ook dit jaar nog steeds onbewoond.

Bouw van de zwaluwtil bij Huizen

Foto: Peter Jan Senteur

In Biddinghuizen (Flevoland) wordt al jaren achtereen gebroed aan een dergelijke til (eigen waarneming) en ook elders uit het land zijn gevallen bekend van bewoonde zwaluwtilten. De Huizense til is bedoeld als vervanging voor de door bewoners van de Zomerkade ongewenste nesten. In 2010 zagen drie paren nog kans om hun nesten tegen de appartementen te bouwen; in 2011 waren dit er zes (gegevens van Anco Driessen en Walter Langendorf). In de directe omgeving broeden dus nog steeds huiszwaluwen, die om een of andere reden geen gebruik wensen te maken van de aangeboden nestgelegenheid. De onderdelen van de tweede zwaluwtil liggen klaar; deze til zal februari 2012 geplaatst worden op de punt van het schiereiland achter restaurant De Kalkovens. Deze eetgelegenheid was de plek waar enkele jaren geleden nog werd genesteld onder de overstekken. Voor de derde til is het vergunningencircuit voor de bouw en plaatsing doorlopen. De gemeente Huizen was bereid hiervoor het bestemmingsplan te wijzigen. Deze winter wordt die til -net als de vorige- in eigen beheer gebouwd en krijgt in het voorjaar van 2012 een plek. Die bevindt zich op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Huizen.

Koloniegrootte

Er zijn 249 locaties aangetroffen waar huiszwaluwen nestelden. Op 107 daarvan was één nest aanwezig, een aantal dat iets hoger is dan dat van 2010. Toen waren dit er 99. Het aantal kolonies van 2-5 nesten steeg licht van

98 in 2010 naar 101 in dit verslagjaar. De groep met 6-10 nesten breidde zich uit van 21 naar 33 kolonies. De categorie van 11 - 25 nesten nam opnieuw af. Waren er in 2010 nog 18, nu was het aantal afgenomen naar 13 (2010-18). Bij de kolonies met 26 - 50 nesten kwam er één bij. De kolonie in Eembrugge die nu 36 nesten bevatte (21-34) handhaafde zich in deze categorie. De tweede was die van De Kampen in Blaricum. Hier bevonden zich nu 38 nesten, een achteruitgang van 62% t.o.v. 2010, toen er nog 61 aanwezig waren. Er waren in 2011 nog vier kolonies met meer dan vijftig nesten.

De ranglijst wordt aangevoerd door de grote kolonie aan de Noordpolderweg in de Noordpolder beoosten Muiden, waar aan een boerderij 128 huiszwaluwen een nestelplaats hadden gevonden. De tweede plaats met 82 broedparen werd gedeeld. Die was voor de buurman en de jaarlijks grote kolonie in de Maatpolder (Eemnes). Langzaam maar zeker nemen de aantallen af in de laatstgenoemde kolonie. De laatste in het rijtje is een vestiging in Eemdijk met 68 nesten.

Tellers gevraagd

Er bestaat behoefte aan nieuwe medewerkers voor het huiszwaluwenonderzoek. De meeste

tellers werken al heel lang mee. Door nu al hier en daar assistenten ervaring en gebiedskennis te laten opdoen, kunnen zij wanneer er iemand stopt voor vervanging zorgen. De tijd die het tellen kost is te verwaarlozen. Het gaat om enkele uren op twee data, waarvan een in juni en een in juli. Mensen met belangtelling kunnen zich bij mij opgeven. Zie hiervoor de adressenlijst achterin deze Korhaan. Voor Ankeveen, Kortenhoef en 's-Graveland is met ingang van het telseizoen 2012 al dringend behoefte aan een teller, omdat de huidige is gestopt.

Medewerkers aan het onderzoek

Een onderzoek levert alleen resultaten op wanneer men hiervoor enthousiast is en bereid is hieraan - zeker in het geval van monitoring - zo mogelijk jaren achtereenvolgend mee te werken. Gegevens van kolonietellingen zijn dit jaar geleverd door G. Bieshaar, E. de Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, B. Dwars, W. Fokker, D.A. Jonkers, A. F. van Klaveren, N. Klippel, W.L. Langendorf, M. Pieren-Olijhoek, A.M. van der Poel, K., Pranger, W. Schoenman, S. Staps, G. van Steenis, H. van Tol, N. van Tol-Coljee, A. P. Vermeule, M. Voorveld en M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur

Jonkers, D.A. 2005. De stand van de huiszwaluw in 2005. De Korhaan 39(5): 138-140.

Jonkers, D.A. 2011. Broedpopulatie Huiszwaluw keldert in 2010. De Korhaan 45(1): 21- 23.

Roos, M. 2011. Huiszwaluwenverslag 2011. De Kieft 35(4): 27.

Pieren-Olijhoek, M. & P.J. Senteur 201. De zwaluwtil en hoe het zover gekomen is. De Korhaan 44 (3): 104-107.

Internet: http://www.knmi.nl/kd/maand_en_seizoensoverzichten/index.html.